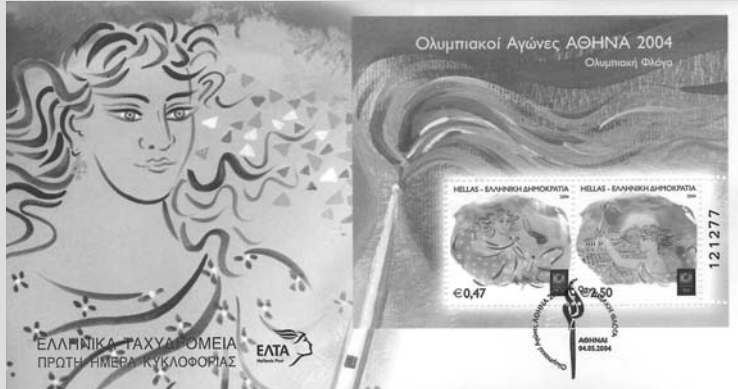

Αθλητισμός

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- ❖ Να γνωρίσουν οι μαθητές με ποιους τρόπους αποκρυσταλλώθηκαν σε λογοτεχνικά κείμενα εκδηλώσεις και περιστατικά από το χώρο του αθλητισμού.
- ❖ Να βιώσουν τις αξίες και το πνεύμα του ολυμπισμού, που διαμορφώθηκαν στην αρχαία Ελλάδα και τα οποία γίνεται προσπάθεια να επιβιώσουν και να διατηρηθούν στο σύγχρονο κόσμο.
- ❖ Να συνειδητοποιήσουν τα οφέλη από την επαφή τους με το χώρο του αθλητισμού και τις αξίες που τον διέπουν.
- ❖ Να ενημερωθούν γύρω από τη σύγχρονη αναβίωση του θεσμού των Ολυμπιακών Αγώνων.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

A. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Η μελέτη των κειμένων του Κ. Παλαμά και της Αγγ. Βαρελλά μπορεί να ξεκινήσει, για παράδειγμα, με την αφήγηση της εμπειρίας ενός μαθητή που παρακολούθησε από κοντά τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004, ή με την ακρόαση του «Ολυμπιακού ύμνου». Μπορεί επίσης, όπου είναι εφικτό, να κληθεί ένας αθλητής ή ένας προπονητής και να μιλήσει για τη χρησιμότητα του αθλητισμού αλλά και για τις ιδιαιτερότητες του πρωταθλητισμού.

B. ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Τα παράλληλα κείμενα που προτείνονται στο τμήμα αυτό στοχεύουν να αναδείξουν από διάφορες οπτικές γωνίες τα περιστατικά και τους χαρακτήρες που περιγράφονται στα ανθολογημένα κείμενα. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές θα βρουν παράλληλες με τα ανθολογημένα κείμενα περιπτώσεις, θα σχηματίσουν μια πιο σφαιρική εικόνα για την ιδέα του αθλητισμού και θα κατανοήσουν τη σημασία του για την υγεία αλλά και για τη σύσφιγξη των σχέσεων ανάμεσα στους ανθρώπους.

Γ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΕΚΤΑΣΗ

Ευρύτερες ομαδικές εργασίες, που θα εστιάσουν στην επισήμανση των διαφορών ανάμεσα στα ατομικά και τα ομαδικά παιχνίδια, στη σύγκριση των ωφελειών που προκύπτουν από την ενασχόληση με το ένα ή το άλλο άθλημα κ.ά., μπορούν να συντελέσουν στην προέκταση της θεματικής του αθλητισμού, με στόχους διαθεματικούς.

Κωστής Παλαμάς

Ο Ολυμπιακός ύμνος

Πηγή

Κωστής Παλαμάς, *Άπαντα*, τόμ. 3, Μπίρης (χ.χ.), σ. 200.

Στόχος

Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τα ιδεώδη του ολυμπισμού, και κυρίως τη συμβολή τους στη συναδέλφωση των λαών και στη σύσφιγξη των διεθνών σχέσεων.

Θεματικά κέντρα

- ❖ Ολυμπιακοί Αγώνες στην αρχαία Ελλάδα (ιστορική πορεία, συνθήκες τέλεσής τους, βραβεία κ.ά.).
- ❖ Σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες (ιστορία της αναβίωσής τους, σύγκρισή τους με τους αγώνες στην αρχαία Ελλάδα κ.ά.).

Ενδεικτική ερμηνευτική προσέγγιση

Ο «Ολυμπιακός ύμνος» του Κ. Παλαμά είναι μια επίκληση στο πνεύμα του αρχαίου ολυμπισμού, όπως μας έχει παραδοθεί από τη γραμματεία, αλλά και όπως έχει καταγραφεί στη συνείδηση του σύγχρονου κόσμου («ωραίο», «μεγάλο», «αληθινό»), προκειμένου να φωτίσει και να κυριαρχήσει στους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ο ποιητής, ο οποίος κλήθηκε να συνθέσει τον πανηγυρικό ύμνο των Αγώνων με αφορμή την πρώτη τους αναβίωση το 1896 στην Αθήνα, δεν κρύβει την περηφάνια του για την ελληνική καταγωγή της ολυμπιακής ιδέας (βλ. στ. 3-4). Στην πραγματικότητα εύχεται τα ιδεώδη των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων (ευγενής άμιλλα, ανιδιοτελής συμμετοχή των αθλητών, συναδέλφωση των λαών, ολυμπιακή εκχειρία κ.ά.) να γίνουν σεβαστά και στη σύγχρονη εποχή. Ιδιαίτερα τονίζει την παγκόσμια αποδοχή και τον πάνδημο σεβασμό που γνωρίζει το αρχαίο ολυμπιακό πνεύμα. Η τέλεση των Αγώνων αποτελεί αφορμή για να αποτίσουν όλοι οι άνθρωποι φόρο τιμής στο σπάνιο συνδυασμό δυναμισμού και αγνότητας (πρβ. «λευκοπόρφυρος νάος»), που χαρακτήριζε το αρχαίο ολυμπιακό ιδεώδες.

Παράλληλα κείμενα

Απόσπασμα από το ποίημα του Άρη Δικταίου, «Επίνικος 1959», *Η λέξη*, τχ. 156 (Μάρτιος-Απρίλιος 2000), σ. 243 που υμνεί το βετεράνο ποδοσφαιριστή της ομάδας του Ολυμπιακού κατά μίμηση των αρχαίων πινδαρικών επινίκιων ύμνων:

Ηλία Υφαντή, Πειραιεί, ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΑ

[...] *Τους αρίστους
επαινώ, κι απ' τους αρίστους, τον άριστο, σε αγώνα
που προσέρχεται ευγενικόν, για ν' αγκαλιάσει
τη Νίκη. Έτσι κι εσένα Ηλία, του Υφαντή γιε, σ' αρπάξω
τώρα, με τη βοήθεια του Απόλλωνα, απ' τον Χρόνο,
σώζοντάς σε από ασκήμια, γήρας κι Άδη, να σε παραδώσω
στην αιωνιότητα, νέο πάντα, ωραίο κι ακμαίο,*

πρότυπο κούρου του καιρού μου,
 στους νέους που θα 'ρθουν αύριο να δοξάσουν
 τη γενιά και την πόλη τους. Εσένα
 διάλεξε η Νίκη μες στους όμοιούς σου, τον ύμνο τούτο
 για να κινήσεις, τον πολύτροπο, που εγκωμιάζει εσένα
 και τη μεγάλη ομάδα σου.

Ευτυχισμένος
 ο Πειραιάς, που έχει φορτώσει τόσες
 απ' τις ελπίδες του πάνω σε τέτοια αγόρια!

Διαθεματικές εργασίες

1. Οι μαθητές μπορούν να συγκεντρώσουν στοιχεία για την αναβίωση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων και να παρουσιάσουν στην τάξη το σχετικό υλικό.
2. Να αναζητήσουν υλικό στο διαδίκτυο για τον «Ολυμπιακό ύμνο». (Μπορεί να βρει κανείς φωνητική μεταγραφή του ύμνου αυτού, μετάφρασή του στα αγγλικά, μελοποιημένες αποδόσεις από διαφορετικές χρωδίες κ.ά.).

Βιβλιογραφία

- Λινάρδος Πέτρος Ν., Δ. Βικέλας. *Από το όραμα στην πράξη*, Έκδοση της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων, Αθήνα 1996.
- Οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην αρχαία Ελλάδα. *Αρχαία Ολυμπία και Ολυμπιακοί Αγώνες*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1982.
- Ολυμπιακοί Αγώνες: από την Αθήνα του 1986 ως την Αθήνα του 2004. Πλήρης οδηγός όλων των Ολυμπιάδων*, Μαλλiάρη-Παιδεία, Θεσσαλονίκη 2004.
- «Ολυμπιακοί Αγώνες και λογοτεχνία», *Η Καθημερινή της Κυριακής*, «Επτά Ημέρες» (23.5.2004).
- Ο «Ολυμπιακός ύμνος» σε φωνητική μεταγραφή και σε αγγλική μετάφραση στην ιστοσελίδα: <http://users.otenet.gr/%7Ebm-celusy/olympic.html>.
- Πολίτης Νίκος Ε., *Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896, όπως τους έζησαν τότε οι Έλληνες και οι ξένοι*, Αχαϊκές Εκδόσεις, Πάτρα 1996.

Πέτρος Χάρης

Δρόμος 100 μέτρων

Πηγή

Πέτρος Χάρης, «Δρόμος 100 μέτρων» (απόσπασμα), από τη συλλογή διηγημάτων *Μακρινός κόσμος*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 1944, σ. 96-99.

Στόχος

Να γνωρίσουν οι μαθητές μια βασική συνιστώσα του αθλητισμού, που συνοψίζεται στη φράση του Ν. Καζαντζάκη «Στα σπορτ δε γυμνάζεις το σώμα σου μονάχα· γυμνάζεις, πάνω απ' όλα, την ψυχή σου».

Θεματικά κέντρα

- ❖ Αθλητισμός και σταδιακή ωρίμανση του νέου ανθρώπου.
- ❖ Ο αθλητισμός ως πεδίο προετοιμασίας του νέου ανθρώπου για τη ζωή.
- ❖ Αθλητισμός και δημιουργία φιλικών σχέσεων.

Ενδεικτική ερμηνευτική προσέγγιση

Σύμφωνα με τη μελέτη του Δημ. Παπακωνσταντίνου για το έργο του Πέτρου Χάρη (βλ. Βιβλιογραφία), «Ο Δρόμος 100 μέτρων» αναπαριστάνει, εξωτερικά, με σφαιρική επεξεργασία της λεπτομέρειας, το άψυχο κι έμψυχο υλικό ενός αγωνιστικού στίβου, όπως τον αντίκρισαν, τον γνώρισαν, τον έζησαν και τον χάραξαν βαθειά στη μνήμη τα έκπληκτα, φιλοπερίεργα και αξεδίψαστα μάτια ενός ζωντανού, μαχητικού εφήβου. Η ομαλή αφήγηση, που παρουσιάζει μ' ενάργεια τα ποικίλα εξωτερικά γεγονότα με τις αλληπάλληλες εσωτερικές αντιδράσεις του ήρωα, η ακρίβεια της περιγραφής, το έντεχνο κράμα ονείρου και πραγματικότητας, η ευγενική αγρύπνια του εφήβου, μας μεταγγίζουν απόλυτα μια κατάφορτη από στοχασμό και συμβολιστική διάχυση συγκίνηση. Στίβος είναι κι όλη η ζωή, όπου απαραίτητοι μας είναι οι ανταγωνισμοί, για να εντεινουμε τις δυνάμεις μας, να κυνηγούμε υψηλότερους στόχους, να προχωρούμε, να δημιουργούμε. Ο «Δρόμος 100 μέτρων» δίκαια θεωρείται απ' τα βαθύτερα και επιτυχεστερά του [του Π. Χάρη]. Ένα διήγημα που υπερπηδά το στενό κλίμα του ατομικού και προεκτείνεται στην καθολική ανθρώπινη προσπάθεια» (σ. 24-25).

Πράγματι, στο συγκεκριμένο απόσπασμα παρακολουθούμε το νεαρό μαθητή να ωριμάζει σταδιακά χάρη στην ενασχόλησή του με τον αθλητισμό. Έρχεται σε επαφή με άλλους συνομήλικούς του και δοκιμάζει τις δυνάμεις του, δημιουργεί φίλες και συσφίγγει τις σχέσεις του με τους άλλους. Η συμμετοχή του στους επίσημους αγώνες τού γεννά το αίσθημα της υπευθυνότητας και τον κάνει να αισθάνεται ότι μεγαλώνει. Κυρίως όμως αντιλαμβάνεται την αξία της προετοιμασίας, της άσκησης και της προπόνησης για την επίτευξη ενός στόχου. Συνειδητοποιεί επίσης πως για να υλοποιηθεί οποιοσδήποτε στόχος απαιτείται χρόνος, κόπος, υπομονή και επιμονή («Δεν ξέχναγα όμως ότι η άσκηση κι η επιτυχία στο χώρο εκείνο, που απ' την πρώτη στιγμή μας έδειξε την αυστηρή και πειθαρχημένη οργάνωσή του, ακολουθούσαν μια σκάλα που έπρεπε να την ανέβεις σκαλοπάτι-σκαλοπάτι»).

Παράλληλα κείμενα

1. Για την αξία της άθλησης, και ειδικότερα του ομαδικού παιχνιδιού, βλ. την ενότητα «Ήτον», από το έργο του Ν. Καζαντζάκη, *Ταξιδεύοντας*. Αγγλία, Δίφρος, Αθήνα 1958³, σ. 141-148.
2. Για παιδικές αναμνήσεις συνδεδεμένες με αθλητικές δραστηριότητες του σχολείου βλ. το αφήγημα του Περικλή Σφυρίδη, «Δρόμοι κι άλματα», *Η λέξη*, τχ. 156 (Μάρτιος-Απρίλιος 2000), σ. 186-191.

Διαθεματική εργασία

Η άσκηση που περιγράφεται στο κείμενο του Πέτρου Χάρη αφορά την προετοιμασία ενός μαθητή για τη συμμετοχή του σε αγώνες. Σήμερα η προσέλευση των ανθρώπων στα γυμναστήρια οφείλεται και σε άλλους λόγους, όπως υγείας, αισθητικής, κ.ά. Αναθέστε σε

ομάδες μαθητών να συγκεντρώσουν στοιχεία (από την εμπειρία τους και από μια μικρή «κοινωνική έρευνα» που θα κάνουν) σχετικά με τους λόγους που οδηγούν τους ανθρώπους της εποχής μας στα γυμναστήρια.

Βιβλιογραφία

Για τον αθλητισμό και τη λογοτεχνία βλ. το ομόθεμο αφιέρωμα του περιοδικού *Η λέξη*, τχ. 156 (Μάρτιος-Απρίλιος 2000), που περιλαμβάνει κείμενα του Βασίλη Βασιλικού, του Χριστόφορου Λιοντάκη, του Περικλή Σφυριδίδη κ.ά. για τον αθλητισμό, καθώς και μια ανθολόγηση του Γιώργου Μαρκόπουλου από τη μεταπολεμική ποίηση με θέμα «Ποίηση και ποδόσφαιρο».

Κόρφης Τάσος, «Πέτρος Χάρης», *Η μεσοπολεμική πεζογραφία*, τόμ. 8, Σοκόλης, Αθήνα 1996, σ. 288-339 (όπου και πλούσια βιβλιογραφία).

Νέα Εστία, τόμ. 124, τχ. 1470-1471 (1-15 Οκτωβρίου 1988).

Παπακωνσταντίνου Δημ. Κ., *Πέτρος Χάρης. Ο διηγηματογράφος, ο κριτικός, ο ταξιδιώτης*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 1969.

Αγγελική Βαρελλά

Η νίκη του Σπύρου Λούη

Πηγή

Αγγελική Βαρελλά, *Καλημέρα, Ελπίδα*, Πατάκης, Αθήνα 2003, σ. 184-188.

Στόχοι

- ❖ Να αντλήσουν οι μαθητές από το απόσπασμα αυτό πληροφορίες για τον ιστορικό μαραθώνιο στον οποίο νίκησε ο Σπύρος Λούης.
- ❖ Να καλλιεργήσουν αισθήματα θαυμασμού για το ολυμπιακό πνεύμα και εκτίμησης για τους αθλητές.

Θεματικά κέντρα

- ❖ Οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην αρχαία εποχή: το πνεύμα του ολυμπισμού, η διοργάνωση, τα αγωνίσματα, οι ολυμπιονίκες κ.λπ.
- ❖ Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896 στην Αθήνα.
- ❖ Ο μαραθώνιος του ολυμπιονίκη Σπύρου Λούη.

Επέκταση των θεματικών κέντρων στη σύγχρονη εποχή

- ❖ Η ολυμπιακή ιδέα στη σύγχρονη εποχή: διοργάνωση, αθλήματα, εμπορευματοποίηση κ.λπ.
- ❖ Οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας, το 2004, και οι Έλληνες ολυμπιονίκες αθλητές.

Ενδεικτική ερμηνευτική προσέγγιση

Αρχικά είναι καλό να πληροφορηθούν οι μαθητές ότι η υπόθεση του μυθιστορήματος, η οποία εκτυλίσσεται στο διάστημα 1892-1896, δεν αναφέρεται ειδικά στους Ολυμπιακούς

Αγώνες του 1896, αλλά στη φιλία δύο κοριτσιών που γνωρίζονται στο Αρσάκειο Διδασκαλείο. Το απόσπασμα που ανθολογείται –ο μαραθώνιος του Λούη– συνδέεται με τις επιλογές ζωής που κάνει η ηρωίδα Ελπίδα – μαραθώνιο ζωής τις ονομάζει η συγγραφέας.

Στο βιβλίο ζωντανεύει η εποχή της Μπελ Επόκ, με τις βεγγέρες, τα πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα των ετών εκείνων κ.λπ., και αξίζει να διαβαστεί ολόκληρο. Το συγκεκριμένο απόσπασμα, ωστόσο, έχει νοηματική αυτοτέλεια, αφού περιγράφει το μαραθώνιο του Λούη από την εκκίνηση στο Μαραθώνα μέχρι την είσοδό του στο Παναθηναϊκό στάδιο και την αποθέσή του από το κοινό. Η προσέγγιση του περιεχομένου, επομένως, μπορεί να αρχίσει με στοιχεία που αφορούν το άθλημα του μαραθωνίου δρόμου από την αρχαιότητα έως σήμερα, δηλαδή τη χιλιομετρική απόσταση, τους κανόνες διεξαγωγής, τους διάσημους μαραθωνοδρόμους κ.λπ.

Οι φάσεις του μαραθωνίου δίνονται ανάγλυφα τόσο σε σχέση με τα αισθήματα του δρομέα όσο και με τις εκδηλώσεις του κοινού που τον παροτρύνει. Μπορεί λοιπόν να σχολιαστούν ως προς τη λεπτομερή έκθεσή τους από τη συγγραφέα, αλλά και να συγκριθούν τα στοιχεία αυτά με ανάλογα από το μαραθώνιο του 2004, που επίσης έγινε στην Αθήνα.

Ιδιαίτερη έμφαση μπορεί να δοθεί στην ανθρώπινη πλευρά του αθλητή, ο οποίος αγωνιά, αναμετριέται με τον εαυτό του και την ιστορία, νιώθει μόνος μέσα στο πλήθος που τον αποθεώνει. Το στοιχείο αυτό της συναισθηματικής φόρτισης είναι πολύτιμο, προκειμένου να νιώσουν οι μαθητές την υπερπροσπάθεια του αθλητή για τη νίκη, και να καλλιεργηθούν ψυχικά.

Δραστηριότητα

Περιγράψτε σε ένα αφήγημα το μαραθώνιο του 2004 και τα ψυχολογικά στάδια από τα οποία πέρασε, κατά τη γνώμη σας, ο ολυμπιονίκης.

Διαθεματικές εργασίες

1. Αναζητήστε σε έντυπη και ηλεκτρονική βιβλιογραφία πληροφορίες για το θρυλικό μαραθωνοδρόμο Σπύρο Λούη και οργανώστε μια τιμητική εκδήλωση γι' αυτόν στην τάξη σας ή στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου σας.
2. Να δουν οι μαθητές σε βίντεο την ταινία *Οι δρόμοι της φωτιάς* και να συζητήσουν γι' αυτή στην τάξη.

Βιβλιογραφία

Ενθύμημα των Αθηνών στο Αθήνα, Πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης, 1985, Υπουργείο Πολιτισμού, Εταιρεία Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου.

Κουρελά Ιωάννα, *Ολυμπιακοί Αγώνες: από την Αθήνα του 1896 στην Αθήνα του 2004*, Παπαζήσης, Αθήνα 2004.

Μωραΐτης Κάρολος Ε., *Σπύρος Λούης. Ένας θρύλος των Ολυμπιακών Αγώνων 1896-1996*, Βασδέκης, Αθήνα 1996.

Βλ., επίσης, τη βιβλιογραφία που υπάρχει στο ποίημα του Κ. Παλαμά ο «Ολυμπιακός ύμνος».

